

Kommisjonen som skulle hjelpe oss ut av krisen

Cathrine Holst

Professor, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo
cathrine.holst@sosgeo.uio.no

Innledning

I det som sies og skrives om rapporten fra 22. juli-kommisjonen, forutsettes det ofte at denne rapporten var bemerkelsesverdig, og skilte seg fra andre rapporter: En ekstraordinær situasjon krevde en ekstraordinær rapport.

Men var det slik? Ved nærmere ettersyn fremstår 22. juli-kommisjonens rapport som en på mange vis ganske ordinær rapport av den typen det norske styringssystemet produserer regelmessig. Og ved nærmere ettertanke var det kanskje heller *dette* situasjonen krevde. Når katastrofen hadde rammet, ble det viktig med en kommisjon som var kritisk og uavhengig, men som samtidig bidro til å befeste prosedyrene og rutinene i styringssystemet vårt som vi kjenner det.

I denne kommentaren skal jeg se nærmere på hva som var vanlig, og hva som eventuelt var mer spesielt, med rapporten om 22. juli. Jeg skal også diskutere om 22. juli-kommisjonens utredning burde sett annerledes ut. Fikk vi den rapporten vi trengte den gangen? Til slutt skal jeg si litt om den nye kommisjonen som ble bebudet av regjeringen i Hurdalsplattformen der 22. juli er tema, eller i hvert fall foranledningen, og hva det kan være rimelig å forvente av en slik kommisjon.¹

«En ny standard»?

Gjør-v-rapporten – oppkalt etter 22. juli-kommisjonens leder, Alexandra Bech Gjør-v – har vært gjenstand for flere analyser etter at den ble levert 13. august 2012.² Rapport fra 22. juli-kommisjonen kom ut i serien Norges offentlige utredninger (NOU) som NOU 2012: 14, og også NOU-systemet har blitt grundig utforsket de siste årene (se Tellmann, 2016; Ryymin, 2017; Christensen & Holst, 2020;³ Hesstvedt, 2021). Dette gjør at det er mulig å si noe rela-

1. Kommisjonen ble nedsatt rett før dette nummeret av tidsskriftet gikk i trykken. Denne kommentaren ble skrevet før kommisjonens sammensetning og mandat var kjent.
2. Her trekker jeg særlig veksler på en analyse jeg selv var med å utarbeide (se Krick & Holst, 2018), men også Christensen og Renå (2020).
3. Boken *Ekspertenes inntog*, som jeg har skrevet sammen med Johan Christensen, oppsummerer funn som er mer inngående presentert i artikler, se for eksempel Christensen og Holst (2017), Christensen og Hesstvedt (2019), Holst og Molander (2018), Krick, Christensen og Holst (2019), Christensen og Hesstvedt (2021) (se også Christensen, Holst og Molander, under utgivelse). Forskningen er finansiert av Norges forskningsråd og prosjektet Ekspertifisering av offentlige utredninger (EUREX) og av UiO:Norden og prosjektet Ekspert i nordisk politikkutforming – blir de mektigere? (NEXPO).

tivt fundert om på hvilken måte 22. juli-kommisjonen eventuelt avviker fra andre kommisjoner og utvalg.

Det kom etter hvert flere kritiske analyser (for eksempel Renå, 2022, og se Fimreite mfl., 2012 for en tidlig kritikk), men den offentlige mottakelsen etter lanseringen av Gjørsv-rapporten var fremfor alt omfavnende. Mange mente at rapporten satte «en ny standard» for offentlige utredninger,⁴ som det heter i en av høringsuttalelsene til rapporten. En slik formulering reflekterer en oppfatning om at utredningen skilte seg fra gjengse utredninger, og at den var bedre («en ny» – og underforstått *bedre* – «standard»).

Sammensetning

Hva, om noe, var det som gjorde 22. juli-kommisjonen spesiell? Vi kan starte med kommisjonens sammensetning. De som fikk plass rundt bordet i Gjørsv-utvalget, var fremfor alt forskere samt ledere eller tidligere ledere innenfor politi, forsvar, sykehus og samferdsel. Organisasjonslivet var representert ved visepresidenten i Norges Røde Kors. Sivilsamfunnet ellers hadde ingen representanter i utvalget. Det samme gjaldt ansattorganisasjoner og de politiske partiene.

Ser vi på fagbakgrunnen til medlemmene og i utredningssekretariatet under ett, dominerte juristene. Leder Alexandra Beck Gjørsv, tidligere direktør i Norsk Hydro, var i 2012 advokat i advokatfirmaet Hjort. I tillegg var andre faggrupper inne, som historikere og statsvitere. Sekretariatslederen var statsviter og tidligere direktør i Statoil, Bjørn Otto Sverdrup

Sammensetningen av utredere var med andre ord ikke altfor bemerkelsesverdig. Det har over tid vært en betydelig økning i andelen forskere blant medlemmer og ledere i NOU-utvalg og i andelen utvalg som består kun av forskere og byråkrater. Det aller vanligste er imidlertid fortsatt såkalte «hybride» utvalg (Krick, 2015), der forskere og byråkrater gjerne dominerer, men hvor også sektor- og sivilsamfunnsrepresentanter sitter rundt bordet. Også NOU 2012: 14 var et slikt hybrid utvalg. Aktive eller tidligere politikere ble ikke inkludert, men også det er i tråd med en generell tendens med synkende politikerandel i NOU-utvalg. Vi er vant til at det sitter representanter fra partene i arbeidslivet i en del viktige offentlige utredninger, men andelen såkalte korporative utvalg er generelt synkende, og omfanget av slike utvalg varierer med politikkfelt. Det er dessuten av betydning at 22. juli-kommisjonen i mandatet ble bedt om å foreta en «uavhengig» gjennomgang av beredskap og krisehåndtering. Dette gjorde det mindre aktuelt å inkludere ansvarlige departementer og interessegrupper i feltet blant granskerne.

Når det gjelder faglig sammensetning, ser vi i mange utvalg at én faggruppe dominerer. Det kan være økonomer, eller – som her – jurister, men over tid har det blitt flere, og ikke færre, flerfaglige utvalg. Også Gjørsv-utvalget har flere disipliner inkludert. Det er interessant, og ikke så vanlig, at historikere i det hele tatt er involvert (Melve, 2017). Økonoman delen i utredningsutvalg er derimot høy og voksende, men i Gjørsv-utvalget satt ikke en eneste professor i samfunnsøkonomi.

4. Det vil si: Hva som er sammenligningsgrunnlaget når det eksepsjonelle ved Gjørsv-rapporten fremholdes i høringsrunde, medier og offentlig debatt, er ikke opplagt. Kanskje har man andre krisekommisjoner i tankene, og ikke offentlige utvalg mer allment. Kanskje har man i tankene offentlig evalueringsevne generelt, og ikke kun offentlige utredninger. Under enhver omstendighet kan det være interessant å sammenligne Gjørsv-utvalget med andre NOU-er. Vi har etter de siste årenes forskning mye systematisk kunnskap om NOU-vesenet, og det gir grunn til ettertanke hvis en NOU-rapport som presumptivt skulle sette «en ny standard», i grunnen ikke skiller seg stort ut.

Fag og fortolkning

Uttrykk som «grundig» og «faglig tung» ble brukt av høringsinstanser og avis kommentatorer om 22. juli-kommisjonen, og kommisjonen og sekretariatet besto uten tvil av mange erfarne og kompetente personer fra forskning, offentlig sektor og næringsliv. Vedlagt 22. juli-rapporten var også en rekke underlagsrapporter om avgrensede tema, bestilt av kommisjonen og forfattet av eksperter. Det er likevel vanskelig å se på denne vekten på faglighet som noe særlig ved 22. juli-kommisjonen. NOU-sekretariater består gjerne av fagfolk fra byråkratiet, kanskje flankert av en forsker eller to. Er det snakk om større utredninger, bestilles stadig eksterne rapporter. NOU-er generelt har ofte lange, og over tid stadig lengre, litteraturlister med referanser for forskningslitteratur og annen litteratur som gjerne avspeiler fag- og sektorbakgrunnen til utvalgsmedlemmer og sekretariat. Ut fra alle disse aspektene var 22. juli-kommisjonen mer en typisk enn en utypisk NOU.

NOU-utvalgs mandater kan være stramme eller mer vidtrekkende. 22. juli-kommisjonen hadde et relativt kortfattet og ganske åpent mandat. Kommisjonen endte med å granske en rekke spørsmål knyttet både til krise- og terrorberedskap og til hvordan myndigheter og etater håndterte hendelsene 22. juli. Dette var et omfattende og komplisert oppdrag. Samtidig påla kommisjonen seg selv vesentlige begrensninger. Den la for eksempel til side en nærmere drøfting av de ulike bakenforliggende årsakene til ekstremisme og radikaliserings.

Der noen NOU-utvalg går tungt inn i prinsipielle overveielser, konsentrerer andre seg om å kartlegge og analysere fakta og forsøksvis dra lærdommer av erfaringer. Gjørsv-kommisjonen tilhørte sistnevnte kategori. Rapporten gikk for eksempel lite inn i diskusjoner om forholdet mellom krav til samfunnsikkerhet og krav om «demokrati» og «åpenhet», som det heter i mandatet. Kommisjonen la også langt på vei til side drøfting av styringsprinsipper for offentlig sektor, for eksempel sektoransvarsprinsippet og mål- og resultatstyring. Den fremholdt at det trengs styrking av «holdninger, lederskap og kultur» som forbedrer ansvarlige myndigheter og tjenesteytere på å takle kriser: «Lærdommene» etter 22. juli dreier seg, het det, mer om dette – holdningsarbeid, lederskapsutvikling og organisasjonskultur – enn om «mangel på ressurser, behov for ny lovgivning, organisering eller store verdivalg» (NOU 2012: 14, s. 16).

Kritikk og uavhengighet

Det finnes flere måter politikere og byråkrater kan kontrollere offentlige utredninger på. Foruten å styre gjennom mandatformulering kan nedsetterdepartement ha «sine folk» i sekretariatet eller blant medlemmene og styre utredningen via dem. Det kan finnes eksempler på at utvalgsledere eller -medlemmer er kirsebærplukket så de med større sannsynlighet konkluderer på måter som gjør at regjeringen får igjennom sin politikk eller styrker seg blant velgerne. Det har også skjedd at departement og regjering blander seg inn underveis i en utredning, formelt, gjennom å endre mandatet, gi tilleggsmandat eller supplere medlemmer, eller mer uformelt, gjennom muntlige instruksjoner til lederen bak lukkede dører eller gjennom å gå ut offentlig mot aktuelle tiltak før utredningen er klar.

Gjørsv-utvalget ble i liten grad styrt slik. Utvalgets uavhengighet av regjeringen og ansvarlige myndigheter ble vektlagt og understreket og utbrodert alt i mandatet.⁵ Utvalget endte heller ikke med å stryke regjeringen medhårs i konklusjonene sine. Både regjeringsapparatet og politiet fikk skarp kritikk for sin krisehåndtering. Kommisjonen konkluderte

5. I mandatet het det for eksempel: «Kommisjonen skal være uavhengig av regjeringen og Statsministerens kontor i sitt arbeid.»

også med at terrorangrepene kunne ha blitt forhindret hvis vedtatte sikringstiltak hadde blitt gjennomført. Politiet kunne dessuten ha stoppet gjerningsmannen tidligere gjennom en raskere politiaksjon på Utøya.

22. juli-kommisjonen var med andre ord både en uavhengig og regjerings- og myndighetskritisk kommisjon, men slike NOU-utvalg finnes det også en hel del av. Konklusjoner og kritikk ble videre formulert av et enstemmig utvalg, men selv om det forekommer dissenser i en del utvalg, er NOU-ene ofte konsensusrapporter. Det finnes også utvalg der mer konflikt og kontrovers kommer opp i høringsrunden enn hva tilfellet var for NOU 2012: 14. Mange høringsinstanser sluttet seg til utvalgets analyser og anbefalinger generelt, men forslaget om innskjerpet våpenlovgivning møtte en del motstand. Noen av direktoratene og enheter innenfor politi, forsvar og redningstjeneste etterlyste en mer inngående behandling fra kommisjonens side av spørsmål om struktur og organisering i offentlig sektor og forvaltning; etter deres oppfatning var problemet ikke kun «holdninger, lederskap og kultur». Særlig fra politiet ble det dessuten påpekt at «mangel på ressurser» kunne være et hovedproblem, i motsetning til hva kommisjonen hevdet.

Et NOU-utvalg kan selv ha variabelt med ressurser. 22. juli-kommisjonen var en utredning som var tilgodesett med et stort og kompetent sekretariat og betydelige midler. Dette gjorde det blant annet mulig å bestille eksterne rapporter og å foreta egne undersøkelser. Kommisjonen hadde en rekke intervjuer og møter med representanter for ulike instanser og aktører. Det ble også utført spørreundersøkelser blant nesten 4000 berørte – fra pårørende til departementsansatte. Gjørvt-utvalget orienterte seg slik mer mot omlandet av involverte og berørte enn mange utvalg gjør. Utvalgets arbeid ble også mer gjennomsluktig av at bestilte rapporter og intervjumateriale ble gjort offentlig etter at utredningen forelå. Høringsrunden hadde relativt bred deltagelse; fra departementer, direktorater og kommuner til organisasjoner og enkeltpersoner, og 22. juli-kommisjonen skulle bli mye omtalt og diskutert både i medier og blant politikere også i årene som fulgte.

Det må likevel sies at det også finnes andre utredninger som er påkostede, omfattende og henvendte mot ulike omland og offentlighet. Mye av utredningsprosessen foregikk dessuten bak lukkede dører, som kutymen er i NOU-vesenet, og i omfang og bredde skiller ikke høringsrunden seg nevneverdig ut fra tilsvarende runder etter en del andre utvalg.

Lengt etter normalitet

Det som gjenstår som eksepsjonelt med 22. juli-kommisjonen, er dermed fremfor alt hendelsene som gjorde den nødvendig, og situasjonen den tilkom i. Forbrytelsene 22. juli 2011 var uten sidestykke, og mye sto på spill. Det verst tenkelige hadde vært en lettbeint, mangelfull og ukritisk rapport som kunne beskyldes for å dekke over feil, mangler og ansvarsforhold – et bestillingsverk for den sittende regjeringen og myndighetene.

Gjørvt-utvalget gjorde mistanker om bestillingsverk til skamme, i likhet med mange utvalg før og etter, kunne man nok tillegge. Men 22. juli-kommisjonen artikulerte kritikk og skjøttet sin uavhengighet i en situasjon der det var ekstraordinært viktig at samfunn og styringssystem fungerer som vi vil at det skal. Verken rettsstat (Sandvik mfl., 2021) eller utredningsinstitutt kunne svikte. Det går an å si at 22. juli-kommisjonen *ikke* satte «en ny standard», også fordi dette simpelthen ikke var oppgaven. 22. juli-kommisjonens underliggende samfunnsoppdrag var snarere å levere en solid, kritisk og uavhengig, men ellers ganske *vanlig* utredning. Bare slik kunne det norske samfunnet – «vi» – på et eller annet vis komme oss videre etter denne julidagen for snart elleve år siden, da det følte som om alt raste sammen, og mange kjente på at lite noen gang kunne bli som før igjen.

Det heter gjerne at offentlige utredninger kan ha ulike funksjoner. Utredninger kan ha som funksjon å bidra til opplysning og ny kunnskap. De kan brukes politisk, for eksempel av den sittende regjeringen eller av byråkratiet, til å fremme egne preferanser og ønskemål. De kan bidra til å fremme forhandlinger på tvers og enighet om nye løsninger. Men Gjørv-utvalget hadde som vesentlig funksjon også å konsolidere vårt politiske fellesskap, vår konstitusjonelle orden og styringssystemet. Katastrofen hadde rammet, men «vi», og systemet vårt, skulle bestå.

Bedre enn Gjørv?

Innenfor denne rammen, der ønsket var en utredning som vi kjenner dem, kan vi likevel tenke oss en rapport som så annerledes ut. I noen henseender *burde* utredningen kanskje vært en litt annen enn den vi fikk.

Det har vært anført at Gjørv-kommisjonen burde ha gått inn i analyser av årsaker til ekstremisme og terror allment, men også til radikaliserings av 22. juli-terroristen spesifikt. Hvordan kunne det norske samfunnet ha fostret et menneske som var i stand til å begå slike ugjerninger? Det er imidlertid å forstå at kommisjonen lot dette spørsmålet ligge i en situasjon der rettssaken pågikk, og spørsmålet om gjerningsmannens tilregnelighet fortsatt var uavklart.

Alt da kunne vi imidlertid trengt en kommisjon som, for det første, i større grad hadde løftet prinsipielle diskusjoner, for eksempel om samfunnssikring og demokrati og om organisering og styring av offentlige etater og forvaltning. Ikke minst i lys av analysen kommisjonen selv hadde av hvorfor terroren ikke ble stanset denne dagen, og av svakhetene i beredskap og krisehåndtering, blir fraværet av en slik diskusjon påfallende. Hvordan kan vi være et åpent demokrati og likevel sikre oss mot terroranslag? Hvilke prinsipper for organisering og styring vil kunne ruste oss best mulig i normale tider, men også i kriser?

For det andre, som Helge Renå har kartlagt i sin forskning, gjorde Gjørv-utvalget seg skyldig i slutningsfeil når utvalget kritiserte politiets aksjon den 22. juli basert på informasjon tilveiebrakt i etterkant, men som politifolkene som deltok i aksjonen der og da, ikke hadde tilgang til (Renå, 2022). Dette eksemplifiserer hvordan også eksperter resonnementer kan ha elementære logiske brister, og en fallgrube for enhver retrospektiv evaluering.

Det kan for det tredje stilles spørsmål ved 22. juli-kommisjonens faglige sammensetning. For eksempel har Johan Christensen kritisert hvordan kommisjonens tyngdepunkt i juss og næringsliv ikke nødvendigvis var det best egnede utgangspunktet for en sakssvarende diskusjon av styring, organisering og krisehåndtering i offentlig sektor og offentlig forvaltning (Christensen, 2013).

En ny kommisjon

En ny kommisjon som også har 22. juli som bakteppe skal snart i arbeid. I Hurdalsplattformen heter det at regjeringen skal «(n)edsetje ein ekstremismekommisjon for å gå djupare inn i korleis ekstremismen oppstår, og lære meir om kva slags tiltak som fungerer for å forebygge og motverke radikaliserings og ekstremisme, og å styrkje freds- og menneskerettssentera i landet». Ekstremismekommisjonens sammensetning er til vurdering og mandat under utforming i Arbeids- og inkluderingsdepartementet i skrivende stund.

Hva slags kommisjon kan dette bli? Og hvilke andre kommisjoner enn den som sannsynligvis er på trappene, kunne vært relevante?

Ekstremismekommisjonen som lanseres i Hurdalsplattformen, ble først foreslått av AUF i fjor i forbindelse med 10-årsmarkeringen for 22. juli. I regjeringsplattformen bebudes altså en kommisjon som skal se på årsaker til og tiltak mot ekstremisme og radikalisering. Spørsmål som vi så ble lagt til side av Gjorv-utvalget, av ikke helt urimelige grunner gitt situasjonen, skal nå bli belyst i utredningsvesenet.

Det skal bli interessant å se om kommisjonene vil legge særlig vekt på ekstremisme og radikalisering til høyre, eller om den vil anlegge et bredere perspektiv, og om mandatet legger føringer knyttet til dette. Det kan bli en kommisjon som anlegger et internasjonalt og komparativt perspektiv på terror og ekstremisme, eller som konsentrerer seg mest om situasjonen i Norge. En ekstremismekommisjon kan analysere enkelthendelser og enkeltanslag eller se på allmenne mønstre og årsaker.

Et springende punkt i enhver kommisjon er sammensetning av medlemmer. Dette kan bli et forsker- og forskningsdominert utvalg av samfunnsvitere og jurister, og eventuelt andre faggrupper, for eksempel historikere, men vi kan også se for oss et mer hybrid utvalg, der ulike deler av forvaltningen, partier, interessegrupper og sivilsamfunn er representert. Hvem som blir leder, er med og bestemmer profil; det samme er sammensetningen av sekretariatet, for eksempel om det primært består av byråkrater fra bestillerdepartementet eller av frikjøpte forskere.

Det er også verdt å understreke at en ny kommisjon ikke hadde måttet være en ekstremismekommisjon i det hele tatt. 22. juli og det som har skjedd siden, reiser også flere andre spørsmål. Det kompliserte, men helt sentrale spørsmålet som fortsatt hang etter Gjorv-utvalget, om hvordan vi best kan tenke om og organisere samfunnssikkerhet innenfor rammen av rettsstat og et levende demokrati, fortjener for eksempel mer diskusjon (se også Heyerdal, 2021 og under utgivelse) og gjerne en kommisjon der mandatet ikke nødvendigvis er formulert av Forsvarsdepartementet (se for eksempel NOU 2016: 19).

Etter tiåret som er gått, sitter også skadde, pårørende, organisasjonsliv, kommuner, helsetjenester, skoleverk og så videre på erfaringer og kunnskap om tilværelsen etterpå for terrorofre og dem som står dem nær. Hvordan har det vært? Hvilken hjelp har de fått? Hva hadde de trengt? Også her ligger det stoff til en offentlig utredning.

Under 10-årsmarkeringen rettet både bokutgivelser og politikere og særlig ungdomspolitikere oppmerksomheten mot hvordan 22. juli endret vilkårene for politisk og partipolitisk engasjement, forholdet mellom partier og ungdomspartier samt norsk politisk debatt. Det kunne tenkes en kommisjon for erfaringsdeling og tanker om veier videre med tyngdepunkt i partier, ungdomspartier og sivilsamfunn.

Men da nærmer vi nok oss også grensen for hva utredningsvesenet vårt er egnet til. Vi kan trenge utvalg og kommisjoner for å sammenstille og analysere forskning, kunnskap og erfaringer, som igjen kan danne utgangspunkt for forslag til nye lover, politiske tiltak og reformer. Kommisjoner kan også gjøre sitt til at flere av oss retter blikket mot problemstillinger og tema som fortjener større oppmerksomhet. Kommisjonsvesenet kan dessuten bidra til samforstand og konsensus på tvers av ulike perspektiver og interesser, forhandlinger og nye løsninger der det før var konflikt og virkelighetsoppfatninger i strid. Myndighetsnedsatte utvalg kan og skal imidlertid ikke erstatte samkvem, diskusjon, mobilisering og meningsbrytning i offentligheter og sivilsamfunn.⁶

6. Situasjonen kan være annerledes der offentligheter og sivilsamfunn over tid er satt ut av funksjon. Fra andre land som Sør-Afrika og Colombia kjenner vi for eksempel «sannhetskommisjoner» eller «forsoningskommisjoner» i overgang fra autoritært styre eller borgerkrig.

Referanser

- Christensen, J. (2013). 22. juli-kommisjonen. Perspektiver på en fellesfortelling. *Nytt Norsk Tidsskrift*, 30(3), 243–252, <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3053-2013-03-03>
- Christensen, J. & Hesstvedt, S. (2019). Expertization or greater representation? Evidence from Norwegian advisory commissions. *European Politics and Society*, 20(1), 83–100, <https://doi.org/10.1080/23745118.2018.1515861>
- Hesstvedt, S. & Christensen, J. (2021). Political and administrative control of expert groups: A mixed-methods study of political and administrative control with policy advisory commissions in Norway. *Governance* (early view), <https://doi.org/10.1111/gove.12599>
- Christensen, J. & Holst, C. (2017). Advisory commissions, academic expertise and democratic legitimacy: the case of Norway. *Science and Public Policy*, 44(6), 821–833, <https://doi.org/10.1093/scipol/scx016>
- Christensen, J. & Holst, C. (2020). *Ekspertenes inntog*. Universitetsforlaget.
- Christensen, J., Holst, C. & Molander, A. (under utgivelse). *Leave it to experts? Expertise, policy-making and democracy*. Routledge.
- Christensen, J. & Renå, H. (2020). Learning from Crisis: The Role of Enquiry Commissions. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 28(1), 41–49, <https://doi.org/10.1111/1468-5973.12269>
- Fimreite, A. L., Lango, P., Lægreid, P. & Rykkja, L. H.. (2012). 22.juli-kommisjonen. Organisering, styring og ansvar. *Nordiske Organisasjonsstudier*, 14(4), 49–58.
- NOU 2012: 14. *Rapport fra 22. juli-kommisjonen*. <https://www.regjeringen.no/contentassets/bb3dc76229c64735b4f6eb4dbfcd8e8/nou/pdfs/nou201220120014000dddpdfs.pdf>
- NOU 2016: 19. *Samhandling for sikkerhet*. <https://www.regjeringen.no/contentassets/816d557c6ab24493a1101837cc2e1cf8/nou-2016-19-samhandling-for-sikkerhet.pdf>
- Hesstvedt, S. (2020). *The Politics of Expert Advice. A Study of Governments' Use of Policy Advisory Commissions in Norway, 1972–2018*. Doktoravhandling. Universitetet i Oslo: Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi.
- Heyerdahl, A. (2021). Risk assessment without the risk? A controversy about security and risk in Norway. *Journal of Risk Research*, 24(3–4), 252–267, <https://doi-org.ezproxy.uio.no/10.1080/13669877.2021.1936610>
- Heyerdahl, A. (2022). From prescriptive rules to responsible organisations – making sense of risk in protective security management – a study from Norway. *European Security*, 25(2), 252–267, <https://doi.org/10.1080/13669877.2021.1936610>
- Holst, C. & Molander, A. (2018). Asymmetry, Disagreement and Biases: Epistemic Worries about Expertise. *Social Epistemology*, 32(6), 358–371, <https://doi.org/10.1080/02691728.2018.1546348>
- Krick, E. (2015). Negotiated expertise in policy-making. How governments use hybrid advisory committees. *Science and Public Policy*, 42(4), 487–500, <https://doi.org/10.1093/scipol/scu069>
- Krick, E., Christensen, J. & Holst, C. (2019). Between “scientisation” and a “participatory turn”: tracing shifts in the governance of policy advice. *Science and Public Policy*, 46(6), 927–939, <https://doi.org/10.1093/scipol/scz040>
- Krick, E. & Holst, C. (2018). Committee Governance in Consensus Cultures. I F. Engelstad mfl. (red.), *Democratic State and Democratic Society: Institutional Change in the Nordic Model* (s. 151–174). De Gruyter, <https://doi.org/10.1515/9783110634082-008>
- Melve, L. (2017). Historikarar og historie i politikken. Noregs offentlege utgreiingar 1995–2015. I T. Ryymin (red.), *Historie og politikk: Historiebruk i norsk politikkutforming etter 1945* (s. 250–276). Universitetsforlaget.
- Renå, H. (2022). *Krisehandtering i et organisasjonsperspektiv. Politiinnsatsen 22. juli*. Cappelen Damm Akademisk.
- Ryymin, T. (red.) (2017). *Historie og politikk: Historiebruk i norsk politikkutforming etter 1945*. Universitetsforlaget.
- Sandvik, K. B., Ikdahl, I. & Lohne, K. (2021). Rettens rolle etter 22. juli. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 5(2), 28–45, <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2021-03-03>
- Tellmann, S. M. (2016). *Experts in Public Policymaking: Influential, yet Constrained*. Doktoravhandling. Høgskolen i Oslo og Akershus: Senter for profesjonsstudier.